

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre . . . . . 10 frt — kr.
Félévre . . . . . 5 " — "
Negyedévre . . . . . 2 " — "
Egy hónapra . . . . . 1 " — "
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **BARTHA MÓR.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:

Hat hasábon petit sorért 5 kr. Nagyobb terjelmeű többes-
hirdetések alku szerint jutányos áron vétetnek fel. Bélyegdíj min-
den külön beiktatásért 80 kr.

Thaly Kálmán beszéde

— Okt. 10-én a Hentzi ügyben. —

Thaly Kálmán: T. ház! Hogy én ebben az ügyben ismételve felszólalok, bizonyos előzményei vannak, a melyekről, mint-hogy beszédem azokból akart kiindulni — most szólni kívánok. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbalon.)

A t. Háznak f. é. márc. 4-iki ülésén, mikor az 1899-ik évre kívánt ujoncmegszavazási, akkor még tjavaslatot tárgyalt a Ház, mikor általában a katonai szellem, melyet Krieghammer ur különösen magyarellenesen terjeszt a közös hadseregben, melynek számára az ujoncok megszavazását kérték tőlünk, beszéltem volna, akkor a Hentzi szobor ügyét is, mint ennek egyik pregnans jelenségét hoztam fel. S azon alkalommal a t. Háznak felolvastam az önk pártjához tartozó különben koszorús írónak, nemzetünk egyik büszkeségének Jókai Mórnak ezen tárgyban tett nyilatkozatát, amely a Magyar Hirlapban jelent volt meg. Ezen Jókai-féle igen életre való indítványt ajánlottam az akkori új, mostani miniszterelnök figyelmébe. Ennek az indítványnak egy-két passzusát fel kell most is olvasnom, mert épen abból, mint előzményből indult ki beszédem. Jókai azt mondta: (olvass) »Ennek a sok kínos izgalmat okozott ügynek — t. i. a Hentzi ügynek — a megoldása meggyőződésem szerint — t. i. Jókai meggyőződése szerint — egyenesen Budapest fő és székváros tanácsának a kezében van. Hagyja meg a tanács a budai katonai temetőt továbbra is temetőnek egészen azon napig, a míg az angyal trombita szava elzeng a kelti az alvó porokat. Ne ássák ki az elhantolt vitézek csontjait a földből: mert azok még egyszer fel fogják gyújtani Budapestet. (Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.) Azt a célt pedig, a mit Krieghammer ur kitűzött az emlékszobor új elhelyezésével, épen nem fogja elérni, hanem az ellenkezőjét. (Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.) Ott ez az emlékszobor örökös civakodásnak, fegyvertörésnek, tanárok és tanítványok közötti torzalkodásnak lesz fűtött kemencéje. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Fejérváry: Nem! Nem!

Polczner Jenő: Szomorú lenne, ha nem úgy lenne!

Thaly K. (olvassa tovább): Hagyjuk nyugodni a vitézül elesettek csontjait ott, a hol el vannak temetve és ne törekedjünk azon, hogy kísérteteket csináljanak belőlük, a kiket minden heves szó felriaszthat.

Nem az én szavaim ezek t. Ház, hanem Jókai Mórnak, az önk politikai elvtársának szavai, a kinek genialitását azt hiszem, senki sem tagadhatja meg. (Egy hang a a szélsőbalon: Főszerkesztőjük.) Én ezeket a szavakat akkor felolvastam és egész szeliden szólottam a min. elnök urhoz, tisztelet és nagyrebecsülés hangján, ahogy most is szólok. A ház akkori naplójából olvasom saját szavaimat (olvassa): »Örök dicsőségére fog válni a min. elnök urnak, ha ezen odiosus ügyet abba a mederbe terelné, a melyre Jókai rámutatott. Én ismerem az uralkodó igazságos, alkotmányos érzületét; és meg vagyok győződve, hogy ha oly férfi, mint a mostani min. elnök ur informálja ő felségét, hogy mily örökké tartó odiumot, mennyi félreértést fog a nemzetre hozni ezen ügy, amint azt maga Jókai is megírta, akkor az uralkodó nem fog ragaszkodni a Krieghammer ajánlotta tervezethez, melynek

megvalósítása érdekében Lobkovitz hg. hadtestparancsnok legújában ékes németséggel átírt a fővárosához.«

Ezek beszédemnek azon sorai, a melyekből kiindulni akarok. Én azt vártam a miniszterelnök urtól, hogy mint tapintatos, bölcs államférfi és hazaszerető magyar, akkori kérésemet, a mely bizony nem csak az én egyéni kérésem volt, (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) hanem azt hiszem, milliók óhaját fejezte ki, teljesíteni fogja.

Most is azt mondom, hogy érdemeket szerzett volna magának, hogyha ezt az ügyet abba a mederbe terelte volna, a mely mederbe való terelését maga Jókai Mór ajánlotta.

Én titkokat nem bolygatok, szándékom, de jogom sincsen hozzá. Nem tudom, a miniszterelnök ur megkísérelte-e ezt a dolgot ilyen módon elintézésre ajánlani, nem is kutatom.

Hazafiságáról óhajtanám feltenni, hogy igen. Azonban a tenyek azt mutatják, hogyha megkísérelte is, hasztalanul kísérlette meg, mert a Gesamtreich kérlelhetetlen, és mert a magyar miniszterelnököknek és a magyar kormányoknak általában a katonai ügyekre nézve nincs szavuk.

A legmélyebb honfiai elkeseredés hangján kell kinyilvánítanom, de sajnos 1867. óta mindig így volt, (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) és másként nem is lesz addig, míg a magyar törvényhozás egyszer meg nem embereli magát, és meg nem tagadja az ilyen hadseregtől az ujonczokat, [Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.] Ezt kellett volna megtenni a háznak; a ház határozata nélkül nem mertek ujonczozni 1866-tól 68-ig sem; ha a ház egyszer megemberelné magát, megvagyok győződve, vége lenne a katonai sottise-oknak. Csak egy kis ferfiasság, csak egy kis fogvicsorgatás politikája, nem pedig folytonos alázkodás, mert ez az utóbbi a középkori szellemről lelkesített s most plane retrograd irányban haladó felsőbb katonai köröket, felbátorítja, hogy a magyar nemzeten mind több és több inzultust kövessenek el. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.) Az igen tisztelt miniszterelnök ur nyilatkozott ebben az ügyben; ismerjük felfogását arra a katonai ünnepélyre vonatkozólag is, mely augusztus 12-én a kadetiskola udvarán Krieghammer közös hadügyminiszter parancsára és intencziói szerint végbe ment.

Én akkor idegen földön jártam s ott, a genfi folyó partján mély elkeseredéssel olvastam, annak az ünnepélynek a részleteit, a melyek megvallom, ott is felháborítottak az idegen országban és felháborítanak meg jobban itt.

Én tehát szemmel látotról nem szólhatok, csakis a hirlapi tudósításokról meg Lobkovitz hadtestparancsnok beszédéről — hisz az akta, a mely ki van nyomatva, továbbá a t. miniszterelnök ur beszédéből a melyet a multkor ez ügyben tartott. És azt gondolom, mulasztást követnék el, de meg a parlamenti szokás udvariassági szabályainak sem tennék eleget, ha az általam személyében igen tisztelt miniszterelnök ur beszédére szerepy észrevételeimet meg nem tenném. (Halljuk! Halljuk!)

Követem azt a sorrendet, a melyet beszédében ő követett s iparkodom egyes mondatait megvilágítani úgy, a mint azokat én értelmezom. (Halljuk! Halljuk!)

A miniszterelnök ur megemlékezve arról a szeptember 29-iki ünnepélyről, előrebocsátotta, hogy a kormánynak kötelessége nemcsak magának meg nem sértenie az országnak semmi érdekét, de köteles őt állani a kormány arra nézve is, hogy az országnak semmi érdeke az ő mulasztása által sérelmet ne szenvedjen.

Én elismerem, sőt hangoztatom — mondta ő — hogy a nemzeti becsület és az önérték nem csak érdeke, de olyan nagy közkincse az országnak, a melyet érinteni nem szabad. A vád az, hogy az augusztus 12-iki ünnepély a nemzet önértékének sérelmére történt. Ennek a vadnak az alaptalanságát igyekezett a t. miniszterelnök ur kimutatni és mindjárt első argumentációjának okai között az volt, hogy az egyházi és katonai szertartással fölvattatott azon emlék, az ott fegyverrel kézben, ellenség előtt a harcztéren elesett katonáknak, harcosoknak az emléke, és nem szobor. Álljunk csak meg egy kissé ezeknél a szavaknál! A miniszterelnök ur saját szava az, hogy Hentzi, Allnoch, Pollini és a többi katonák, a kik ott elesetek, ellenség előtt küzdve estek el.

Ki volt az az ellenség? Konstatálom, hogy a magyar hadsereg, a honvédség! (Ugy van a szélsőbaloldalon.) Széll Kálmán, maga a miniszterelnök ur tehát a magyar honvédséget ellenségnek nevezte. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Derűtség jobb felől. Felkiáltás »Játszás« szavakkal.

Széll Kálmán miniszterelnök: Az elesettek ellensége volt! (Zaj.)

Thaly Kálmán: Konstatálom, hiába rázza fejét a miniszterelnök ur, ezt mondotta. Ugy kellett volna mondania, hogy az ellenféllel de nem az »ellenséggel« szemben. A magyar hadsereget meg ebből a miniszterelnöki székéből ellenségnek nem mondták, most történt először. (Igaz! Ugy van! Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Más az ellenség, más az ellenfél. Distingualjunk!

Polczner Jenő: Elfelejtett magyarul is abban a székben!

Thaly Kálmán: Azt mondja a t. miniszterelnök ur, hogy nem mint szobor, hanem mint harcosok emléke, mint siremlék részesült ebben a megiszteletésben és hogy meg kell azoknak adni azt a tisztességet. Hát én meg azt állítom, hogy most is szobor az, mert hiszen rajta van Hentzi képmása szoboralakban kiöntve; ez kepezi főrésztét; osztrák tábornoki ruhában, vagy páncélban, vagy miben van, a mint az angyal megkoszoruzza; tehát szobor. Rajta van továbbá az a minket olyan nagyon bántó és gyalázó felirat most is, hogy »Für Kaiser und Vaterland« haltak meg az ott elesettek. Hát kérdem, ki halt meg a hazáért, ha nem az a honvéd, aki szuronnal a kezében mázta meg a bástyát? (Igaz! Ugy van! Tetszés és helyeslés a szélsőbaloldalon.) Mi szerintünk és a magyar történelem szerint ezek haltak meg a hazáért; azok a kik a várát védték, azok a zsarnok ügyért haltak meg »für Kaiser« megengedem, de »für Vaterland« nem, az ellen erősen tiltakozom. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Visszaemlékezem egy épen velem Budavárában történt dologra, mikor arra gondolok, hogy ezek a Vaterland-ért haltak volna meg. Egyszer Budán épen a várpalota előtt sétálgattam gondolatokba merülve és jön elém egy labancz német vagy cseh és megszólít engem az ő ékes dialektusában: Se, da dürfen keine Fremde spazieren!

En végig néztem azt a labanczot tetőtől talpig, bizony nem igen békés szemekkel s azt kérdeztem tőle: »Kedves barátom, honnan való maga, ha szabad kérdeznem?« Azt mondja, hogy ő épen Csaszlauból való, Csehországból. (Derűtség a szélsőbaloldalon.) »Akkor takarodjék innen, mondom, mert maga az, aki itt nincs itthon. En itthon vagyok itt, a magyar király palotájának udvarán, mint a magyar szent korona országainak egyik tagja; én itt születtem; magának kell innen elpusztulni!«

Az nagyot gondolkozott, egyet nézett és behúzódott az ő csiga házába és bizony szépen retirált a kapun befelé. Hát ilyen dolog az is, hogy azok a Vaterlandért haltak meg, mert csak olyanformán voltak azok itthon minálunk, mint az a cseh kétféjű sasancz, a budai várban. (Derűtség a szélsőbaloldalon.) A szobor, ismétlem nem változott; ott van rajta a Hentzi alak dicsőítve, és für Vaterland haltak meg azok, akik ott hőskönnak nekünk feltüntetve, a mi megcsufolásunkra. Még csak a feliratot s-m változtatták meg s ha oda megy a miniszterelnök ur, megláthatja, hogy igazat beszéltek. Merjen is el és ras-polyozza le a saját kezével. Ott talán nem bánják érte, ha tereszeli onnan azt a feliratot és mi tapsolni fogunk neki. (Főlkialtasok a szélsőbaloldalon: Nem eresztik oda! Örízni kell azt mindig!)

Azt mondta a miniszterelnök ur, hogy nem mint emlékszóbor, hanem mint síremlék áll az ottan. Hát erre megfelel Lobkovitz herczeg hadtestparancsnok ur, a ki beszédében így szól: (Olvassa) Ezen katonai sír fölé emeltessék a harczosok emléke, most már egyuttal, min síremlék is. Ezen legfelsőbb parancs teljesítésével én lettem megbízva és ma már itt áll az emlék szobor minden részében kijavítva, mélyében derék, vitez, halálmegvető katonák földi maradványaival. Azután szól az ünnepély magasztosságáról és arról, hogy a mostani és a jövőendő kadetifuság örökre szívébe vésse a példák magasztosságát. Erre az iskola parancsnoka, a kinek át kellett vennie a szobrot az ő szintén hivatalosan megállapított és kezébe adott formulája szerint elmondott beszédében szintén azt mondja, hogy elveszi az 1848-ban elesett harczosok sírjait

és emlékszóbor. Hát sajnos, hogy Lobkovitz herczeg hadtestparancsnok beszéde ellenkezik a miniszterelnök ur kijelentésével, de abban emlékszóborról van szó, nem pedig pusztán síremlékről. De tovább megyek. Azt mondja a miniszterelnök ur: (Olvassa) a katonai tisztességet adták meg azoknak kik a csata mezején estek el és azt az ellenség is megadja mindent az ellenségnek.

Alljunk csak meg itt. Görgői Arthur önk előtt bizonyosan nagy tekintély, (Derűtség a szélsőbaloldalon,) mert ő azt cselekedte Világosnál, a mit önk akartak és akarnak most is, (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Hát, hogy genialis katona volt, azt én is elismerem: tudta is ő a katonai szokásokat, hiszen az osztrák hadseregben is sokáig szolgált és megismerkedett a reglemment minden dolgával. Midőn Götz tábornok elesett az ő csapatai ellen vívott ütközetben Vácznál, Görgői tudta mit csinál! kivézenyelt a győztes honvédséget és a honvéd ágyút és Götznek ünnepélyes temetést rendeztetett, mint ellenfél előtt vitézül elesett tábornoknak és a honvédayuk díszlővései dörögtek az osztrák tábornok sírja felé. De Hentzivel szemben nem cselekedte meg ugyanezt: distingválta, mert tudta, hogy Hentzi a magyar alkotmányra letett esküjét szegte meg. Ezért tagadta meg tőle a díszes ünnepélyes temetést és egyszerű szekéren vitette ki a temetőbe, ott feküdt két napig, és homi labanczok és a budai sinterlegények temették el az akkor már kifosztott holttesteket úgy, hogy maig sem tudjuk, hogy közülük vane Hentzi vagy nincs? Distingváljunk. Más az megadni a katonai tisztességet az olyan derék katonának, mint Götz volt, de az ilyenek, minő Hentzi volt, azt megadni nem lehet. Ezért kellett neki halálig védelmezni a várat, mert különben csiklandozta a nyakat a kötel és mert letette a hűségi esküt a magyar alkotmányra, jól tudta, hogy ő kegyelmet nem kaphat, hogy ha a várat feladja. Ezért nem adta meg neki Görgői a tisztességet, pedig ő tudta, hogy katonailag mi dukál és mi nem.

Ha t. miniszterelnök ur azt mondja, hogy a nemzeti önértéket nem sértették meg az ünnepély által és ennek az ünnepélynek sértési szándéka nem volt és ott senki semmi irányban sérteni nem akart, kérдем, hogy

honnan tudja ő ezt olyan apodikta? Vagy belát a szívébe és vesébe, hogy senki sérteni nem akart? En meg igenis felteszem, hogy sérteni akartak és azt hiszem, hogy nagyon sokan gondolkodtak így, mert a tények ezt mutatják. Maga az a tény, hogy egy olyan esküszegőt ünnepelnek, a kinek akkori legyőzöje nem adta meg a katonai díszet, ez maga a magyar nemzet szemébe vágott sertes. — (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

De tovább megyek. Már említettem, hogy Hentzi közönséges romboló, egy ártatlan, nyitott városnak bombázatója, összelövetője volt. Sőt én még abban is keresem a tendenciát, a mi fokozza a sérelmet, hogy ő különösen három épületet rendelt bombázatni: először is a reduotot, a melyben a rebellek országgyűlése gyülekezett, a melyben a 200.000 honvédet megszavazta a magyar országgyűlés. Ezt ő rommá lövette és en mint romot látam az országgyűlés egykori termét. Másodsor a nemzeti muzeumot akarta összelövetni, ide irányították az agyukat és a muzeum innesső részén eső oszlopon most is ott van a csorbaság, a melyet a Hentzi golyója ütött. Csak az volt a szerencse, hogy az akkori ágyuk hordképességén megtörtött ezen gonosz célzat. A muzeumban megijedtek az első golyó odaütődésekor és a nemzet minden kincsét, a melyet ezen gonosz megakart semmisíteni, a muzeum tisztviselői ijedten cipeltek ki a legmesszebb fekvő, akkor biztonságot ígért középületbe, a mostani Ludovica Akadémiába. Éjszaka, golyók hullása közepette ijedten hurcolták ki a muzeum levéltárát, kincseit, mert ez is rommá lövetésre volt kitéve, de szerencsére a golyó ide nem ért el. A Ludovicát is megpróbálták lövetni, mert a magyar katonai ifjuságot — mert ez az épület mint katonai akadémia már meg volt nyitva a magyar kormány alatt — akarták hontalanná tenni a lövésekkel. Azonban messze lévén, az akkori golyók nem érhetek odáig.

Az utolsó szorultságában még alá aknáztatta a Lánchidat, ezt az építészeti remeket, amelyhez hasonló akkor Európában nem volt.

Mi haszna lett volna neki, ha azt össze-rombolja? Mégis megkíséretté. Egyedül csak

Imádság 1899. október 6-ikán.

Irta és elmondta: *Csánki Benjámín* tiszta-füredi ev. ref. lelkész.

Hozzád száll lelkünk e porházából Seregek Ura, midőn azon hősről emlékezünk, a kiknek lelke félszázadéve e napon Hozzád könyörgött és Hozzád szállott porsátoruknak erőszakos halála után. Amen.

Trónok, Erők, Hatalmak, Fejedelmek és Népek Ura, ki határt vetettél mindennek és a változás, elmulás bus törvényét irtad csudamüvednek, a világnak homlokára, ki fénylő kincsünket a napot, e minden földi élet és áldás osztogatóját is eloltod egykor, ki a mérhetetlen forgó világok millió seregeit: a tündöklő égboltozatot összegöngyölítéd, mint sátorszőnyegot, mig Temagad felülállsz határon, változáson oh Véghetetlen! Te mérted ki lakóhelyünkül e parányi földet, Te tetted ennek Urává a lelkektől lelkezett embert, Te szabta törvényeket az emberi nemzet elébe, hogy ismerje meg azokat keblének mennyei világosságával a lélekkel és valósítsa meg azokat a gondolat szabad repülésével, a szív érzéseinek buzogásával, az akarat, a tett, az ipar erőfeszítésével, a művészet lelkosodásával és e törvényekből értsen, ismerjen, szeressen, dicsőítsen mindenkefelett Téged és gyönyörködjék Tebenned oh egyedül bölcs Törvénytevő, minden gyönyörűség és üdvösség kiapadhatatlan kutfeje.

Te emelted fel a bűn miatt Tőled eltán-

torodott emberi nemzetet szégyenéből, gyalázatából, kárhozatából oh irgalom Atyja. Te ígértél az embernek büntől szabadulást. E végre Te osztád fel az egy testvér emberi nemzetet több különböző nyelvekre, népekre, ágazatokra, nemzetekre és ez ágak közül azt az egyet: választott népedet Te áldottad meg, hogy benne megáldassanak a földnek testvérmemzetet. Te oltád be ezt az ágat az üdvösség mennyei ágával. Te neveléd e népet prófétákkal és szent kezű dicsőséges, nagyságos dolgaival: a történet eseményeivel, hogy kebelében eljöhessen a világ Megváltója, a Te szerelmes szent Fiad, kiben gyönyörködjél, ki megfejtse nagyságos dolgaikat, felmutassa nekünk életében a Te életedet oh örök Szeretet, hogy Tebenned szeretetben élven, miénk legyen egyenként és összesen a Te életed: e dicső, magas mennyei rendeltetés: az örök élet. Te áldod meg azon népeket, a kik szent Fiadat befogadván, fiaddá lesznek és ezért Tőled nyert saját, különös, nemzeti erkölcsök, tulajdonságaik közül a legnemesebbeket fejlesztik ki, szent Fiad tudományát saját különös fényben, nemzeti erkölcsökben tükröztetik és más népek elébe vonzó, nemesítő, gyümölcsöt termő példaul állítják.

Te áldod meg oh édes Atyánk az ilyen népeket, Te hozod ki a szolgálatnak házából, Te áldod meg hatalommal, bölcsességgel, nagysággal, műveltséggel; Te teszed önállóvá, Te ajándékozod meg az ilyen nép tagjait egyen-

ként és összesen legrágább égi ajándékkal: a szababsággal, Te vetsz vezetése alá idegen népeket, hogy így azok is megnemesedjenek és gyermekeiddé nevelődjenek.

Oh édes Atyánk! Te adtál nekünk magyaroknak is határt, Te osztál országot, hazát, kit úgy ismerünk, mint édes anyánk szeplőtlen arcát; Te adtál minékünk nyelvet, kinek hangjaira szent áhitattal hallgatunk, miként édes anyánk szavára; Te adtál a nemzet lelkébe olyan természetet, a milyennel más népek nem bírnak.

Oh Atyánk! kimondhatatlanul szeretjük mi a Te szent ajándékot: hazánk földét, nemzeti nyelvünket, tulajdonságainkat és kételkedés nélkül elhisszük egészen, hogy azért, mert e nemzet nagyjai megértették szent Fiadat és szeretetből szabaddá tevék e nép sok millió kicsinyeit: ezért törted szét az egész nemzetre nehezülő bilincseket is fél század előtt. Ezért állítád fel az egész nemzetet a felhalál, az elrejtés háromszázados völgyéből, a hol a gondolat szabad röptét, a szív szabad buzogását, az akarat és tett szabad munkáját, az ipar, a művészet szabad fejlődését az elnyomatás betegítő, mocsaras levegője sorvasztá. Te tisztítád meg a mocsoktól e nemzet arcát, Te kentéd fel az öröme olajával, Te állítád fel szentséged hegyére, Te küldél hozzá Szabadítót, nagy Szellemet, a kinek emlékét azért áldjuk, mert néped szívébe berirta örökre a megváltó jelszót, hogy legyen e

a gondviselő Alnoch ezre célt nem értotta a löpődött. Hisz voltak, (Igaz akik az orsz. tanácskozottól, könyvtól és a Lánchid. Ezek emléke védészől. oldalon.)

Mig eg szivben, fel aláztatás és Ugy van! a delmi minisz ur, nem tud tén kirendel tehát a magy ar honvédek kénytele léke előtt, a tek. Tisztelek magyar alk tisztelegtek a magyar a e a magya hogy mikor solygott Kr fenn, hogy lan nyilatko főparancsn tottak, ime hódolni a h pendülő Al csodálkozni eghammern ter indítván hegyen szar akarata sze lyeztek el c nochnak cs heonba. (De

En hi mert ha — meg elm, megtörtént hiszem meg

házában mi Szabadság esőített ma te, ma szül

Oh U millióinak a náláért, rag elfelejtkezik gunk hatalr magasztalás magyar sze dat harczol ség azon dia csudáljuk k arcát, harc jáidnak viha dörgését és e nép végt bizonyítá e szabadságra honszerelmé halvány fél kik így szer gyogva kel

Nem miért kellett éjszakának zük, hogy l Te seregekr éve ma sze színét, virá

a gondviselésnek köszönhetjük, hogy az az Alnoch ezredes, a ki a löport meggyújtotta, czélt nem ért, bár neki a két lábát elszakította a löpor, de a Lánchid csak bekormozódott. Hisz ezek uraim istentelen zsványok voltak, (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon!) akik az országházat, a hol a nemzetgyűlés tanácskozott és a nemzeti muzsumot kincses-től, könyvtárostól meg a Ludovica Akadémiát és a Lánchidat meg akarták semmisíteni. Ezek emléke előtt hajtják meg a magyar honvédszólót. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Mig egy csep vér van egy hü magyar szivben, fel kell lázadni, az ilyen irtóztató lealáztatás és megaláztatás ellen. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A t. honvédelmi miniszter ur, vagy a főhadparancsnok ur, nem tudom, melyik, a honvédséget szintén kirendelték oda tisztelegni. Meghajtották tehát a magyar zászlót és tisztelegtek a magyar honvédek, természetesen tisztelegni voltak kénytelenek azon romboló barbárok emléke előtt, akik az ő fővárosukat összelövték. Tisztelegtek annak emléke előtt, a ki a magyar alkotmányra tett esküjét megszegte, tisztelegtek azok, a kik szintén esküt tesznek a magyar alkotmányra. A legmélyebben sérti ez a magyar nemzeti önértet. Én tudom, hogy mikor ez a dolog történt, gunyosan mosolygott Krieghammer hadügyminiszter oda fenn, hogy nesze neked Fejérváry a tapintatlan nyilatkozatodért, nesze neked honvédség főparancsnoka, a kit annyira magyarnak tartottak, ime te is kénytelen voltál odamenni és hódolni a hitszegő Hentzi s a vele egy huron pendülő Alnoch emléke előtt! Nem fognék csodálkozni e nagyszerű revancheja után Krieghammernek, ha most a közös hadügyminiszter indítványt tételne, hogy miután a Gellért hegyen számos törvényhatóság és sok más akarata szerint pantheon fog épülni, hát helyezzék el oda Hentzinek és a fellábi Alnochnak csontjait is a magyar nemzeti pantheonba. (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

Én hiszem, hogy megszavazzák ezt önök, mert ha — a mit nem hittem, hogy meg kell még elnem, augusztus 19 én történt az, a meg történt és önök ebbe is helynyugodtak, azt hiszem meg fognák szavazni azt is, hogy a

lánchid-felrobbantó Alnoch csonka törött csontjai oda jöjjenek a magyar pantheonba. A Hentzié talán nem, mert nem tudjuk, hogy melyik az ő csontja, hanem Alnoché igen, azt felismerik. A dicső szabadsághős, Rákóczy Ferencz had nyugodjék ott a tenger partján Konstantinápolyban, a külföldön, Alnoché pedig menjen a pantheonba és Hentzi is, ha ugyan ki tudja csontjait keresni.

A t. miniszterelnök ur azt mondta, hogy tisztán katonai jellegű volt az ünnepelés és a beszéd, melyet Lobkovitz herczeg hadtestparancsnok tartott, úgy méltóztatott nyilatkozni, hogy az nobilis okos, tapintatos beszéd volt, hogy nem sértett senkit. Hát t. ház, az a beszéd, annyit elismerék, bizony okos és tapintatos volt annyiból, hogy nem szórta a magyar nemzet ellen azokat a szokott kaszárnyai és gyakorlóteri virágokat, a melyek bőven teremnek mindig, midőn idegen ajku tiszték gyakorolják a magyar ifjakat. Hát hogy ily módon nem nyilatkozott a magyar nemzetről, ennyiből igaz, hogy okos és tapintatos volt a beszéd. (Derűtség a szélsőbalon.) Igen, de a t. miniszterelnök ur első sorban azt mondja, hogy nobilis is volt. Nobilis ember mondta: herczeg és hadtestparancsnok, ezt nem vonom kétségbe; de hogy maga a beszéd nobilis volt-e, az kérdés.

Hát én csak arra akarom ennek az igen t. hadtestparancsnoknak a figyelmet felhívni, hogy a nobilitásból vegyen lezzket II. Vilmos német császártól, ki a saint-privati emlékszóbor teleplezésekor úgy emlékezett meg a francia katonákról, a kik ott elesetek, mint kötelességüket hiven teljesített, hazájuk szeretetében és szolgálatában elvérzett vitézekről és meghajtotta a zászlót a francia katonák emléke előtt. Ez volt a nobilis beszéd. Ha ilyen volna Lobkovitz herczeg beszéde! (Tetszés a szélsőbalon.) De volt-e abban csak egy szó is, az elesett honvédekről, a kik pedig legalább is oly vitézül küzdöttek, (Felkiáltások a szélsőbalon: Vitézebbül!) mondom, legalább is oly vitézül, mint amazok! (Felkiáltások a szélsőbalon: Hát még Arad!)

De csak Budánál maradok. Volt-e Lobkovitz herczegnek elismerő szava a magyar vitézség iránt? Az lett volna nobilis dolog, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbalon.) ha a német

császár példáját követi, elismeri az ellenfelek is vitézségét és koszoruját az elesett honvéd sirjára is leteszi. (Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.) Ezt persze az osztrák tábornok ur nem akarta megtenni. (Nagy zaj a szélsőbalon, Felkiáltások: Nem szabad! Soldatészka! Nem jól esik!)

Azokkal a dicső építhetőkkel tehát takarékosabban bánhatott volna a t. miniszterelnök ur, mert bizony nem fog derogálni az osztrák tábornok uraknak, ha Vilmos német császárhoz mennek nobilitást tanulni. (Mozgás a szélsőbalon.)

Azt mondja továbbá a t. miniszterelnök ur, hogy az ünnepély katonai jellegét legjobban az demonstrálja, hogy egyúttal helyőrségi, kegyeleti aktus volt és a honvédség — így akar kibujni — azért vonul ki, mert a honvédség is hozzátartozik a helyőrséghez. — Ez látszólag türethető okoskodás. (Ellenmondás a szélsőbalon.) Azonban hány oly ünnepély volt, tábornok temetése, vagy más katonai ünnepély, a hol a helyőrségnek nem vonul ki minden része. Lehettek volna itt annyi kegyelettel a magyar nemzet iránt, hogyha már a közös hadsereget odakényszerítették, legalább magyar törvényekre esküt tett honvédséget, a helyőrség e részét távol tarthatták volna. (Felkiáltások a szélsőbalon: Epen ezt akarták, hogy ott legyen!) Tudom, hogy ezt akarták.

De a min. elnök ur tanácsadójának, aki a helyőrség szót, mint kibuvót ajánlotta, nincs is igaza! Mert a helyőrségnek a honvédség is része, — jó. De mást mondok: a helyőrségnek semmi esetre sem tesz részét a Ludovika-akadémia növendékei, nem katonák, sokan még más pályára is léphetnek. Miért vezényelték hát ki a Ludovika-akadémia ifjúságát? (Zaj a szélsőbalon.) Mikor ezeket kivezényelték, az a gonosz szándék volt, hogy a magyar katonai ifjúságot, hogy a Ludovika-akadémia növendékeit szellemükben megakarták méltelyezni, hogy hódoljanak ők is azon ember emlékének, a ki fővárosunkat összelövette és magát a Ludovika-akadémiát is össze akarta lövetni, de nem tudta; és lássák meg, a mint meghajtják a magyar zászlót a magyarok ellenégre, az eskűszegő előtt és a mint oly barbar rombolókat, — a minő Alnoch volt — még ünnepelni mernek.

hazában mindenütt: Egyenlőség, Testvériség, Szabadság! Te mondad félszázad éve feldicsőített magyar nemzetednek: „Én fiam vagy te, ma szültelek tégedet.”

Oh Uram! örökké áldjanak e nemzet millióinak ajkai ujjászületésünknek e szent hajnalért, ragadjon a nyelv annak inyéhez, a ki elfelejtkezék e hazában Te rólad oh szabadságunk hatalmas Istene! Sőt egyedül Te végy magasztalást azért a történetért, a melyben a magyar szent ajándékidért a Te szent háborudat harcolá. Egyedül Téged illessen a dicsőség azon diadalokért, a melyekben álmélkodással csudáljuk karodnak erejét, kérubjaid félelmes arczát, haragod villámainak esattanását, lovagjaidnak viharos rohanását, harci szokereidnek dörgését és a Te legesodásabb segítségdet: e nép végtelen honszerelmét, melyben megbizonyítá egész világ előtt, hogy Ő életre, szabadságra érdemes! Oh légy áldott e nép honszerelméért, melytől megszállta elleninket halvány félelem, reszketés, aggodás, mert a kik így szeretnek Tégedet, olyanok, mint ragyogva kelő nap!*

Nem kérdezzük hát ma kételkedve Tőled: miért kellett e dicsőség után oly hirtelen iszonyú éjszakának jönni, rémekkel tele. Nem kérdezzük, hogy láttad-e Te háromszor szent Isten, Te seregeknek Ura, Birája láttad-e félszázad éve ma szent háborunk koszorus hőseit, hazánk színét, virágait lánchid között kilépni börtö-

nükből és menni a Te szent Fiad nyomán iszonyu végők, meggyalázó sorsuk elébe!... Ah Uram!... Fátvolt reá!...

Te láttad ezt és hagytad tajtékozni Ős Ellenségednek a Sátánnak dühét és csikorogni vérszopó aczélínyét, mint egykor egyetlen szerelmes szent Fiad átvert szent lábainál. Ah itt is átverék szerelmes Fiadnak: magyar nemzetednek tagjait, megöklelék szent oldalát fent ép' a szive táján. Oh „Uram bocsásd meg nekik, mert nem tudták, mit cselekesznek!”

Mi tudjuk szent hitünkben, hogy láttad ezt Atyánk, sőt szent szöveget halljuk, szent kezedet látjuk e nagyságos jeltől, e retentő csodából kiragyogni és boldogok vagyunk, hogy a magyar sziv nem keményedett meg e tett után sem; boldogok vagyunk, mert ebből tettett meg irántunk való nagy féltő szerelmed, ki szenvedésekkel érleled a népeket is és azt, a kit nagyon szeretsz, megdorgárod, hogy érnei túlzással, bünné, kevélységgé ne váljanak, a mi halála a nemzeteknek is.

Oh hála Néked jó Atyánk, hogy így esett s nem másként. Oh hála Néked, hogy így legjobbjaink drága vérenek árán még iszonyubb sorsból: polgári háborútól mentéd meg e hazát, hol magyar magyarra emelt volna Kain-kezet, magyarnak emelt volna vérpadot ös-gyarlóságunk: a magyar visszavonás, a mely már egyszer sirt ásott nekünk Mohácsnál.

Oh hála Néked jó Atyánk, hogy így esett s nem másként, mert ebből értjük s érti széles

e világ, hogy a magyarnak élni kell, itt, e Kárpátölelte szép hazában bölcs tanácsodból egybegyűjtött különböző népek, nyelvek között élni kell vezérül, mert itt ez a magyarnak célja, küldetése, mert itt vezérnek a magyar méltó csupán!

Oh hála Néked jó Atyánk, hogy így esett s nem másként, mert ebből értjük s érti széles e világ, hogy a magyar nemzet, mely isteni küldetéseért így tud harcolni, szenvedni, meghalni, feltámadni és — megbocsátani: ezen nemzet még ifju, a ki tud s akar nagy czélt ismerni, czélért küzdeni erővel, hittel, tudománnyal, joggal, szeretettel. Oh jó Atyánk: legyen hitünk szerint Amen.

Mi Atyánk! stb.

Pihenjetekek békén hazánk szent földében hősök hősei. Lelkeitek, neveitek, tetteitek a magyar hazaszeretetnek drága tanító-könyvei. Áhitattal magyarazzuk ezeket gyermekeinknek, unokáinknak, miként a szent könyvet. Halálotok lesz a mi életünk jövő századok munkáiban, nagy alkotásiban és keserű próbáiban, zivataraiban, halálotok lesz a mi törhetetlen erőnk. Oh Te, ki fent uralkodol, túl a csillagtengereken, midőn ma e nemzet millióinak lelkei trónod előtt egyetlen érzésben találkoznak: oh gyönyörködjél e minden földi mocsoktól tiszta szűz érzésben és ezért az érzésért áldd meg a magyart!... Amen.

Azt mondja a t. miniszterelnök ur, hogy Hentzi neve nem volt említve, csak valamennyien együtt voltak említve. — No, ha valamennyien, akkor köztük elkelő helyet foglal el mindenesetre Ainoch ez, a barbár bestia... (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon. Mozgás.)

Elnök (Csenget.): Kerem a t. képviselő urat. (Hosszantartó nagy zaj a szélső balon. Felkiáltások: Iza van! Igaz! Ugy van!) Figyelmeztetem a t. képviselő urat, hogy vannak oly kifejezések, melyek nem a parlamentbe való és az a kifejezés, a melyet most használt, első sorban nem való a parlamentbe; kérem tartózkodjék az ilyenektől. (Nagy zaj a szélső baloldalon. Felkiáltások: Idevaló kifejezés!)

Thaly Kalmán: A történelem lapjain nem lesz más neve seha. (Zajos helyeslés — éljenzés és taps a szélsőbalon.)

Tehát nemcsak a helyőrség volt ott, hanem a magyar katonai ifjúságnak is, a mely a helyőrségnek nem tagja, megméltelyeztetése és megaláztatása volt a célzat, és így igenis a legnagyobb mértékben megsértették a nemzeti közérzetet, mikor ezt az ifjúságot odavezényelték. Elkéseredve olvastam, távol lévén, hogy mik történtek meg ott. Az «Egyetértés» tudósítása van kezében, abban van benn, hogy Matyasovszky nevű honvédőrnagy magához intette a rendőrtisztet, midőn a néptömeg a visszatérő ifjakhoz kiabálta, hogy Hentzi-huszarok, és azt mondta neki: Ha szét nem osztatja a tömeget, lövetek a polgárságra. (Nagy zaj a szélsőbalon.) Ez a fenyegetés egyik legsötétebb foltja volt ennek a szegényteljes napnak, mikor a Ludovika-akadémia gyermekifjaival a szuronyt feltűztették — legalább a tudósítások egyhangúlag mondják, — hogy talán apáikat, testvéreiket, nővéreiket, mert a magyar hölgyek is ott voltak, szuronyakkal megtámadják. El kell keseredni minden honfi szívnek, mikor egy Hentzi miatt akarnak a magyar polgárságra lövetni.

És t. miniszterelnök ur, nem sértő ez a magyar nemzeti önértetre, nem elkészerítő, nem megszégyenítő? Én nem vonom kétségbe, hogy a t. miniszterelnök ur ereiben is igaz magyar vér buzog, nem hiszem, hogy az a vér is ilyenkor fel ne lázadna, és fel ne buzdulna, csak hogy vész gyelembe van fogva. Én olyan-nak ismerem őt, a ki 1878-ban nagyon megtudott az elve mellett állni és marasztalás dacára is ott hagyta a miniszteri széket olyankor, mikor meggyőződése szerint mást nem tehetett. Tisztelem érte, tisztelte az egész ország és úgy tudom, hogy a korona is respektálta ezen lépést, mint olyan férfiuét, a kinek szilárd elvei vannak. Ha másképp nem tudta elhárítani ezen szégyent a nemzettől, miért nem cselekedte most is ugyanazt? Mindnyájunk halája kísérte volna.

Rakovszky István: Jött volna Bánffy! (Nagy zaj a szélsőbalon.)

Thaly Kalmán: Nem lett volna rá szükség. (Nagy zaj. Elnök csenget. Halljuk! Halljuk!) Én tudom, hogy a koronában lett volna annyi bölcsesség és belátás, hogy el nem fogadta volna ilyen jeles tanácsadójának lemondását, de meggondolták volna legfelsőbb helyen még egyszer, hogy ha olyan nagy változásokat vonhat ez maga után, inkább ne lett volna oda téve az a szobor arra a helyre, semhogy a miniszterelnök urat e bocsássák. Fájdalom, akárhogyan, akármennyire megkísérelték, — ezen módok sikerre nem vezettek, de hogy maga a tény, nemzeti becsületre, érzékenységre és önértetre nagyon sértő, — annak megítélését én kinek-kinek a maga lelkiismeretére bízom.

Ha az volt a céljuk bizonyos köröknek oda fenn, hogy a magyar országgyűlés el ne aludjék, azt elérték vele. Mert legyenek meggyőződve azok az urak és azok a körök, úgy lesz, a hegy Jókai megjósolta, hogy kísértet lesz azoknak szelleme, és fel fogja gyújtani nem Pest városát, hanem a nemzeti közvéleményt és a közvélemény el fogja még azt a bennünket meggyalázó szobrot sodorni. Ebben bizom én és éppen ezért pártolom a beadott különvéleményt. (Élénk helyeslés és éljenzés a szélsőbalon.)

Debreczen, október 11.

Két község vád alól. Somogyvármegye közigazgatási bizottsága kaposvárcsútt tegnap tartotta rendes havi ülését Tallian Gyula főispán elnöklése alatt. A főorvos jelentette, hogy a község állapota igen jó, a pénzügyigazgató kimutatása szerint 264388 frt adót fizettek be. Örömmel vettek tudomásul a tanfelügyelőnek ezt a jelentését, hogy Szolnoknak és Kereszligetnek; a megye két határszéli községének iskolaszéke elhatározta, hogy eddig vegyes tannyelvű iskolájában a jelen tanévtől kezdve tanító nyelvvül kizárólag a magyart hozza be. Ez annál inkább örvendetes, mert e két községet németesítő törekvésekkel vádolták.

Királyi kihallgatás Budán. Ö Felcsége október 16-ától kezdve további rendelkezésig minden következő csütörtökön és hétfőn Budapesten legfelsőbb kihallgatást fog adni. Előjegyzéseket pénteken, október 13-án d. e. 10 órától kezdve a kabinet irodában (budai királyi varlak) lehet tenni.

Corojanu és Hieronymi. A legutóbb közölt felhivatalos czáfolattal szemben Corojanu Gyula a nagyszabeni »Tribuná«-ban a következő nyilatkozatot teszi közzé, a Wekerle kabinet idejében folytatott kibékítési kísérletre vonatkozólag:

»A tárgyalások, illetőleg békítő kísérletek, ugymond, 1893 október havában kezdődtek és egészen 1894. év elejéig tartottak. Ezek a tanácskozások három ízben még pedig egy Ratiu doktorral, mint velem a belügyminiszter hivatalos helyiségében tartottak Budapesten. Mi a belügyminiszterrel, mint a magyar kormány képviselőjével álltunk szóba s úgy voltunk értesülve hogy a belügyminiszternek ebben az ügyben felhatalmazása van a kormánytól, amit különben a felhivatalos közlés sem von kétségbe, a belügyminiszter pedig igen jól tudta hogy Ratiu dr. elnöke, én pedig tagja vagyok a román nemzeti komiténak. Azt is tudta, hogy felhatalmazásunk van a komitétől, hogy a kibékítés módjai felől értekezünk, fentartva a komitének a további lépéseket arra az esetre, ha értekezéseinkből elegendő anyag képződött volna a megvitásra és határozathozatalra, egy esetleg összehívandó román nemzeti konferenzia számára.

Konstatálom, hogy Hieronymi ur velem szemben egyetlen szót vagy czélzást sem ejtett, melyből arra következtethettem volna, hogy a miniszter nem ismeri el a nemzeti komitét a román nemzeti párt törvényes képviselőjének. Mert ha ezt teszi, bizonyára minden értekezést rögtön beszüntettem volna a miniszter ural.

Másrészt azt is kell konstatálnom, hogy a felhivatalos közlés nem tagadja, tehát elismeri, hogy a kérdést három ízben alaposan megvitattuk minden irányban; hogy ezek a tanácskozások a nemzetiségi politikában való közlekedés czéljából folytak; hogy a miniszter ígéreteket tett nekünk úgy a hivatalokat, mint az egységes választási törvényt illetőleg; végül, hogy tanácskozásai eredménytelenül végződtek.

Kérdem tehát: megörtenhetett mindezek közöttünk, mint magánszemélyek között?

Wlassics miniszter Bécsben. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter tegnap reggel Bécsbe érkezett és delután kihallgatáson volt a királynál.

Országgyűlés.

Tegnap — Okt. 11. — Hegedűs S. keresk. miniszter a vita megindulása előtt bejelentette az 1900-iki népszámlálást illető javaslatot. Pichler Győző pedig a Varga Ottó ügyében jelentkezett interpellációra.

A Hentzi-ügyi vita folytatásában az első szónok Rátka y L. volt a függ. és 48-as párt kitűnő szónoka, a kinek beszéde most is a legnemesebb hazafiú megbotránkozásából kelt vád volt a nemzet dolganak intézése és folyása ellen:

A jövődő kor gyermeke arcpirulással fogja olvasni a parlament tárgyalásait. Csak nálunk lehet a nemzeti becsület kérdésében eltérés. Ha a magánbecsületet megsértik, 3 nap alatt elégtételt szerzünk magunknak, míg a nemzeti becsület megsértéseért hasztalan kérnek itt elégtételt a kérvények. A nemzet zászlajának tiszta fehérségét besározta egy generális eszmája sarka. Ez volt a Hentzi-ünnep. A király nemes elhatározással elvitette helyéről a Hentzi szobrot, de az ország szerencsétlensége, hogy kormányzó férfiai nem merik megértetni a királylyal a nemzet érzelését. Ezért jött a Hentzi ünnep. Retteneten a különbség a közös hadsereg és a honvédség között. A közös hadseregbeli zászló és a honvéd zászló egészen mást beszél. A közös sárgafebete zászló azt mondja: én nem ismerek egyebet császárnál, nem ismerek alkotmányt.

Fejérváry: Ez nem áll.

Rátka y: A nemzetiszínű honv. zászló azt jelenti: ismerem a magyar királyt, a magyar alkotmányt, a magyar történelmet, Mohácsot és az aradi vértanukat. — (Éljenzés a szélsőbalon.) Az aradi ünnepen elbujt a közös hadsereg.

Lakatos M.: Egy szál honvédet sem lehetett látni.

Rátka y L.: Ellenben kivonult a Hentzi szoborhoz. Nincs itt egyéb elégtétel egynél: távozzék Krieghammer.

Thaly K.: Azt Fejérváry szeretné legjobban.

Rátka y L.: Ha ezt az elégtételt megadják, am álljon ott az a szobor. (Zaja a szélsőbalon: De ne álljon ott!) Ott állhat. A magyar nemzet mindig tudni fogja, hogy a katonai becsület szobra a honv. szobor s nem az a fekete szobor.

Thaly K.: Már zöldre festették.

Rátka y László: A magyar ifjúság a Hentzi szobortól fogja megtanulni, mit ne legyen. Elfogadja a különvéleményt. (Zajos tetszés a szélsőbalon.)

Polónyi Géza a mult kormányt tette felelőssé ezért a sártésért, mely annál végtetesebb, mert a Hentzi-szobor, a mai helyén csakugyan alkalmas arra, hogy a magyar ifjakat teljesen elszoxtassa a katonai pályáról.

Igen hatásosan beszélt Polónyi, a mikor egykori lapidézetekkel bebizonyította, hogy Hentzi nem csak Magyarország, hanem az osztrák császárral szemben is hitszegő volt.

Szomorú tanúságot szolgáltatott azután Horánszky N. arról, hogy mivé lehet az, aki hatalmi vágy kielégítésére játszott ellenzékeskedést, ha az az állás Pálfordulás jutalmul közel áll előtte annyira, hogy csak ilyen beszédek kell csalogatóul mondania — szájába hull.

Ime ez az ünnepelt férfiú, a belügyminiszteri vagy más tárca várományosa mondja a függetlenségi párt eljárását erőltetésnek és igazságtalannak — azért a pártét, a melylyel együtt harczolt Horánszky és pártja a a Bánffy-kormány megbuktatására... ennek ellenében nem akar látni mást az aug. 12-iki tényben, mint csak törvényességet, a mely meg nem sértetett; s a függetl. párt hazafias tiltakozását agitációnak tartja, de a mely a nemzet véleményében megbukott, a mint ezt a beadott kérvények számából akarja bizonyítani. Még a magyar sajtó magatartása is olyan volt Horánszky szerint, mely nem, — vagy alig vádolja a min. elnököt kötelesség — mulasztással. Megakarja fosztani azt a szobrot emlékszóbor jellegétől és csak siremlékké kisebbiti azért, hogy a függetl. párt tiltakozásának jogosultságát gyengítse.

A honvédségnek ez ünnepen való megjelenése természetes folyamánya annak, hogy a honvédség kiegészítő része a hadseregnek. Ő sokkal veszedelmesebbnek tartaná azt, ha a honvédséget külön akarnák választani a hadseregtől, (Mikor lesz az ilyen Horánszky-féle kormány által nemzeti hadsereg!?) Egyébként véleménye az, hogy augusztus 12-én

minden p...
sértés se...

Hor...

tották K...

találó me...

végre M...

igazságn...

tyolt bír...

fátyol s...

ben első...

knodia, a...

tetere.

Vár...

a vitának...

pld. E ö...

Ekk...

Géza kon...

baró ren...

piatlatlan...

nők pedig...

pontját, b...

ünnepből...

gyi tenyá...

Nyu...

tudja, hog...

lem nem...

Isme...

hogy vess...

munkálko...

boldogság...

A tő...

ság javasl...

tárba hely...

kisérteni...

Az i...

terjesztés...

Haz ismét...

göl Pichle...

ügyében a...

1. M...

napilapok...

tanárt áll...

2. Ig...

gyelmi viz...

mert Varg...

mán kriti...

dinasztian...

fejtegetése...

mibenlétér...

3. Ig...

denunciál...

spionszol...

nitványai...

4. H...

a fegyelm...

gyelmi viz...

Az i...

miniszter...

A jk...

kor berek...

Az a...

t i m á t...

n e k ne...

válnak ne...

tudja meg...

kell-e vála...

harczot vá...

helyett a...

és pedig a...

rányomako...

Az a...

azonnal rö...

toriába ér...

táviratán...

ki és megj...

táviratra.

kor Anglia...

l i s a n

Anglia a b...

kai követse...

Vilm...

királynő é...

legszivélye...

előtt 10 ó...

kikísérte a

minden politikai vonatkozás hiányzott, s így sértés sem fordult elő.

Horánszky beszéde felszólalásra indították Polczner-t, Pichler-t, találó megjegyzések tételére Thalyt és végre Madarász Józsefet annak az igazságnak a kifejezésére, hogyha 67-ben fátyolt börtönök a multra, lett volna ott a fátyol s hegszítottak volna be a sebek, amelyben első sorban a királynak kell munkálkodnia, akinek szüksége van népe szeretetére.

Váratlan volt az elnök által bezárása a vitának, mert még más ellenzéki szónokok pld. Eötvös K. felszólalását is várták.

Ekkor még báró Fejérváry Géza konstátálta azt, hogy a Krieghammer báró rendeletét nem mondotta sohasem tapintatlannak, Széll Kálmán miniszterelnök pedig röviden ismételvén multkori álláspontját, biztosítottá a Házát, hogy a Hentzi-ünnepből a sértésnek minden alanyi és tárgyi tényálladéka hiányzik.

Nyugodtan várja a Ház birálatát, mert tudja, hogy a nemzetet ez alkalommal sérelem nem esett.

Ismételten kéri az összes tényezőket, hogy vessenek már fátyolt a mult sebeire és munkálkodjanak karöltve a haza jövőendő boldogsága érdekében.

A többség elfogadta a kérvényi bizottság javaslatát, melylyel a kérvények az irattárba helyeztetnek. De azért Hentzi szelleme kísérténi fog.

Az ülés végén Széll Kálmán tett előterjesztést a Ház munkarendjéről. E szerint a Ház ismét elnapolta magát e hó végéig. Végül Pichler Győző interpellált Varga Ottó ügyében a következők:

1. Megfelel-e a valóságnak ama hirei a napilapoknak, hogy Varga Ottó történelmi tanárt állásától felfüggesztették?

2. Igaz-e, hogy a felfüggesztés és a fegyelmi vizsgálat megindítása azért történt meg mert Varga Ottó a történelmi előadás folyamán kritikát gyakorolt a jelenleg uralkodó dinasztianak régebben uralkodott tagjairól és fejtegetésekbe bocsátkozott a királyi méltóság mibenlétéről?

3. Igaz-e, hogy a fegyelmi vizsgálatot denunciació alapján indították meg, melynél a spionszolgálatot Varga Ottó tanártársai és tanítványai teljesítették?

4. Ha nem ennek alapján indították meg a fegyelmi vizsgálatot, mi volt az ok a fegyelmi vizsgálat megindítására.

Az interpellációt kiadták a közoktatási miniszternek.

A jvk. hitelesítése után az ülést 1 órakor berekesztették.

KÜLFÖLD.

Transzvál.

Az angol sajtó Transzvál uti timátumát szeméremetlennek nevezi. Mintha a fenyegetett Transzválak nem volna joga ahhoz, hogy mielőbb tudja meg, hogy hogy háboru vagy béke közt kell-e választania s nem volna joga inkább a harcot választania a szegénytelen meghódolás helyett a kényszerítő nagy hatalom ellen és pedig addig, míg ez összpontosított erejével rányomakodhatik.

Az angol kormány Krüger ultimátumára azonnal röviden válaszolt. A válasz már Pretoriába érkezett. A válaszban Anglia Krüger táviratának tartalma feletti sajnálkozását fejezi ki és megjegyzi, hogy nincs válaszolni valója a táviratra. — Ennélfogva tegnap délután 5 órakor Anglia és Transzvál között formális a hadiállapot állt be. Anglia a britt alattvalókat a transzvali amerikai követseg oltalma alá helyezte.

Vilma királynő bucsuja. Vilma a királynő és anyja, miután a császárnétól a legszívélyesebben elbucsúztak, tegnap délután 10 órakor elutaztak. Vilmos császár kikísérte a vendégeket a pályaudvarra.

A román királyi pár hazaérkezése. A román királyi pár tegnap reggel érkezett Predealba, a hol a miniszterelnök, a miniszterek és más hivatalos személyek fogadták. A királyi pár onnan Szinajába utazott, a hol nagyon lelkesen fogadták.

HIREK.

* A vértanúk kápolnája. Kegyeletes eszmét pendített meg. Arról van szó, hogy az aradi vesztőhelyen, ahol most csak egyszerű köemlék jelöli a 13 tábornok kivégzésének szomorú helyét, kápolna emelkedjék, a mely igazibb kifejezője volna a kegyelet lángoló érzésének. — A bizottság országos gyűjtést akar indítani epoly hazafias, mint magasztos terve érdekében. A magyar közönség bizonyára tiszta tiszta szívből kívánja, hogy kegyeletes tervét meg is valósítsa.

* A Gönczy-egyesület közgyűlése. A hajdúvármegyei tanítók «Gönczy»-egyesületének debreczeni járásköre f. évi október 14-én (Szombaton) délután egykettő 5 órakor az ev. ref. főiskola (collegium) kis tanácstermében évi rendes közgyűlést tartja, amelyre a kör tagjait tisztelettel meghívja — Az Elnökség. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Kozma László rendes tag értekezése határozati javaslattal. 3. Kuti Zsigmond r. t. felolvasása. 4. Esetleges indítványok melyek azonban a gyűlés előtt legalább 24 órával Husz Lajos köri elnökhöz írásban benyújtandók. Sisztujítás. A tárgyak fontossága miatt kívánatos, hogy a tagok minél nagyobb számban jelenjenek meg.

* A Petőfi-dalkör estélye. A Petőfi-dalkör okt. 14-iki estélye igen sikerültnek ígérkezik, nagy érdeklődéssel várják Pavay Gyula polgári biztos leányának, Ilonkának szavalatát, k jelenleg az orsz. színiakadémia másodéves növendéke. Nem kis érdeklődés mutatkozik Haraszi Miczike fellepése iránt is, ki szintén az országos színiakadémia növendéke. Felhívjuk ez estélyre városunk minden szépért és nemesért lelkesülni tudó közönségünk figyelmét.

* Szomorú szüret. Az ország számos helyén most szüretelnek javában. Sok helyütt már bevégezték, de a legtöbb helyen még csak a jövő héten kezdik meg. Künön a hegyek oldalán a föld népe szorgalmasan szedegeti a fürtöket. Hamarosan elvégzik a munkát: a gazda fordít egyet a pince kulcsán s kedvtelenül, csalódva hagyja ott a prészázat. Mert a hegyek közt már régen elnémult a régi jó idők vigasága; nem szól szerte széjjel a muzsika; nem tánczolnak a párok; nem csendülnek össze a szívesen látott vendégek poharai; nem visszhangzik a bérce a pisztolylövések dörejétől; a színes, ragyogó rakéták sokasága nem tör a csillagos ég kárpitja felé; nem hallani az ujjongó munkások vig dalát s nem ragyog le a mi jó népünk homlokáról az az öröm és megelégedés, ami még néhány év előtt is lesurgázott. — Mintha csak átok ülne a keze munkáján. A szegény nép kétszeres munkában izzad kora reggeltől késő estig. Költekezik a székénegre, kénporra, rézgáliczra, permetezőre s az eredmény mégis elszomorító. A legtöbb helyen elenyésző csekély bor terem, arra sem akad hamarosan vevő. — Az idő évek óta nem kedvez se nyáron, se télen. — Eső nem volt, mikor kellett volna, de szakadatlanul esett, mikor nem volt reá szükség. — Az idej szüretnek végre pompás időjárás ígérkezett. Mireg napokkal köszöntött be az október hónap. De vasárnap délelőtt az időjárás oly váratlanul fordult, aminőre már régen nem volt eset. Az ősz napfényben egyszerre hatalmas jégeső eredt meg a felhőből. A vészterhes felhő folytatta útját az országban s több helyen jelentékeny kárt okozott.

* Gyulai Pál lemondása. Gyulai Pál, a híresztelésekkel ellentétben, levelet intézett Beöthy Zsolthoz, a Kisfaludy-társaság titkárához, melyben visszavonhatatlanul fenntartja a Kisfaludy-társaság elnökségéről való lemondását. A társaság legközelebbi ülésén már Szász Károly fog elnökölni és a társaság közgyűlése valószínűleg egyhangulag elfogja fogadni a lemondást. Az elnökségre már meg is indultak a kombinációk. Leginkább Vadnay Károly és Endrődi Sándor neveit emlegetik.

* Körözött nyomdászsegéd. Ilyen című hírünkre ma egy nyilatkozatot hozott be hozzánk Papi Ferencz, kiről a kérdéses híren szó volt. Papi Ferencz nyilatkozatát a következőkben adjuk s a következőképpen szól:

Tekintetes Szerkesztőség!

Tisztelettel kérem, becses lapjuk hasábjain alábbi nyilatkozatomnak helyet adni méltóztassék. A »Debreczen« keddi, október 10-iki számában »Körözött nyomdászsegéd« czimen egy — személyt illetőleg — alapítványi hírt jelent meg. Tény — amit elpalsztolni nem lehet — hogy a Rendőri Közlöny sikkasztásért köröz, de nem nyomdászt, hanem egy géplakatos. Szabadka és Szeged közt utaztam Gerő Sándor nevű géplakatossal; fáradságunkat enyhítendő, megpihentünk egy fa alatt és — aminek ugyancsak kárát vallottam — elszunyadtam. Mikor fölébredtem, azt láttam csak, hogy magam vagyok, és utitaskám nyitva, amiből egyéb értékes tárgy hiján — a munkakönyvem hiányzott. Azonnal hazajöttem. Itthon köröztettem is körülbelül 6 hétig, aminek eredménye az lett, hogy megsemmisültnek nyilvánították. Hazajövetelem óta pedig mialatt munkakönyvem révén a Gerő Sándor általi lopás történt (két és fél hónap) nemhogy Makón, ahol különben sohasem is, de vidéken sem voltam, a debreczeni iparhatóság által munkakönyvem elvesztésének bejelentése után kiállított s szakegyletünk pénztárnokához beadott utazási igazolvánnyal bizonyítom.

Debreczen, 1899, okt. 11.

Papi Ferencz.
beüszedő.

* Félbajuszu ember. Kevés ember részesül abban a szerencsében, hogy félbajuszu embert lásson. Ennek oka az, mert önfélbajuszosítás még nem fordult elő az emberiség történetében. Van elég ember ugyan, a ki leberetváltatja a bajuszt; de ki látott olyan embert, ki csak felét hagyja a borbélynál, felével pedig sétálni megy az utcára? Debreczenben most van egy félbajuszu ember. Egy bösz asszony fosztotta meg a másik felétől. Ki tudja, talán féltékenység vezette erre a borzasztó tette. De tény, hogy egy asszony berontott egy ferfi lakására és bajuszának egyik felét irgalmatlanul kitépte. A megfélbajusztalanított embert valósággal frappirozta a váratlan dolog. Mikor fölucodott bamulatából — elkéserevésében mi telhetett tőle? — Lehet, hogy nagyot ütött botjával — de nem! öklével az asszony fejére, vagy hátára. Ezt azonban a rendőri vizsgálat fogja kideríteni, mely most serényen foly. A jkőnyvek és tanuvallomások hossza rófnai, ezért nem is akarjuk vele a közönséget untatni, mert mit érdeklí a publikumot: vajjon ezt az embert Fekete Jakabnak, vagy Fehér Ignácnak s az asszonyt Sárga Katának, vagy Piros Julcsának hívják-e?

* Ma zeneestély tartatik a Corso kávéházban Rácz Karoly zenekara által.

* Fortuna otthona. Az osztálysorsjáték utolsó húzásán a 600,000 koronás jutalom nyeresemény a rendkívüli szerencsés és hírneves Gaedicke A. főgyűjtőjében (Budapest Kosuth-Lajos utca 17.) vásárolt 62551 számú sorsjegyre esett. Ezen fölarusító kifizetett már vevőinek egy 400,000 koronás főnyereményt, kétszer 100,000 koronás főnyereményt, háromszor 60,000 koronás főnyereményt. 1. osztályu sorsjegyek ezen szerencsés fölarusítónál már most kaphatók.

* **Ritka alkalom.** Egy, a Kardos László Kossuth utczaiban készült gyönyörű „Uraszta” terítő, pár napig a fenti czég kirakataban megtekinthető.

* **Olvasóinkat** valószínűleg érdekelní fogja, hogy **Mosse Rudolf** hirdetési iroda Budapest VII. Karoly-körut 9. sz. a. fiók irodát nyitott, mely világhírű czég az összes bel- és külföldi lapok részére hirdetéseket szolidul és legjutányosabban közvetit.

* **Nagyot hallás.** Egy gazdag hölgy, a ki a nagyot hallás és fülzugástól O. Nicholson művészi füllobja által meggyógyult, annak — illetve intézetének — 20.000 márkát ajándékozott, hogy ezen pénzből olyan süketek és nagyot hallók, a kiknek nem engedik anyagi viszonyaik, hogy a füllobot beszerezhessék, ingyen láttassanak el. Levelek czimzandók: „Institut E. W. Nicholson «Longcatt» Gunnersburg, London, W. England.»

Színház.

Egyiptom gyöngye most negyedikben kötötte össze a Sphynx országának rejte mes birodalmát Budapest akrobatáinak is artistáinak modern életével, s mivel a bérletszűnetes és A. B. C. bérlelközönség és végigélvezte, egyidre most pihenni tér. Tegnap meglehetősen szamu közönség gyönyörködött az igazán kitűnő előadásban. F. Kállay, a színpadi jókedv megtestesítője, a mi kedves Sziklaink, Ferenczy, Szathmáry, Sziget, Lujza, Feayéri a hivatásos eröművész és a többiek a karokkal együtt játék és enek dolgában igazán élvezetet nyújtottak. Dícséret illeti a zenekart is. A félsiker a librettojrovására irható, amint már többször meg is mondtuk.

Színházi műsor.

Csütörtökön, október 12-én. «A» bérletben ujdonsággal először Hazi béke. Vigjáték 3 felvonásban, Irtak Bisson és Leclercq, fordította Kürthy Emil.

Pénteken, október 13-án «B» bérletben «Hazi béke» vigjáték, Irtak Bisson és Leclercq.

Szombaton, október 14-én «C» bérletben «III. Richárd» történelmi dráma. Irtak Shakespeare.

Törvénytörés.

§ **A sámsoni emberölés.** Nyáron történt hogy Ludman Ferencz 19 sámsoni legén. nyílt utcán vitába keveredett Deák Lajossal, a ki azután a hevedelemben hosszú bicskájával leszurt. Deák alig egy-két perc multán kizsenvedett, Ludmánt pedig a törvény kezére adták.

Tegnap délután tárgyalta ügyét a törvénytörés.

A fiu nem tagadta tettét, de azt mondta, az életét védelmezte Deák ellen.

— Ugy történt, beszél a vádlott, hogy a nagyuczsa szélén egyszer csak összeakadok avval a Deák Lajossal. Rászólok; Hová hékam? Deák erre szidni kezdett, hogy ne merjem tegezni, nem nyútte még velem a bocs-kort. Azt feleltem; Ne olyan fennen! Erre nekemjön s kiverte számból a pipát, azután rátaposott, pedig új pipa volt,

— Minek törted el a pipám? kérdeztem indulatosan.

Deák erre az ölmos botjával én felém csapott.

— Hát mégis te vagyok én neked, te kutya!

Mire én azt feleltem.

— Te is tegeztél a multkor, akkor én is tegezlek.

Deák most már a fejemet kezdte ütni, mire én kirántottam a bicskám s hadonáztam vele. Nem akartam megölni. Bizony megjedtem mikor láttam, hogy véresen rogy a földre. Engem aztán elfogtak.

A törvénytörés Szeőke elnöklete alatt Ludmán Ferenczet erős felindulásból eikövetett halált okozó súlyos testi sértés miatt egy

évi börtönrre ítélte, egyuttal Kardos Sámuel dr. védő keresere azonnal szabadlábra helyezte.

Galánffy Lajos kir. alügyész a vádlott terhére felebbezett.

Gyalog Rómába.

— Egy debreczeni diák. —

Folytatás.

A St-Mark térről egyenesen a kikötőbe mehetünk, követve az óriási zajt, mely jóval felülmúlja az eddig látott kikötőkét, de e mellett még bizonyos tekintetben különbözik is tőle. Mert míg Fiumében vagy Triesztben csak magát a tengert a rajta levő hajókkal együtt — láthatjuk, addig Velenczében egyfelől gyönyörködhetünk a tenger végtelenségében, más oldalról pedig a hullámokból kiemelkedő modern palotákban, melyek a reggeli nap sugariban vagy pedig holdvilágos estéken elbűvölő látványt nyújtanak, s ha ezeket látjuk, akkor mondhatjuk igaznak e szójárást: Bella Venezia! Bella Venezia!

Hisz a középkori Velence csak ismerve szép előttünk, míg ismeretlenül nem egyéb, mint egy nagy forgalmu középkori város, a melybe a modern kor mindinkább behatol szép palotáival, gyönyörű parkjaival nyomról-nyomra kiszorítva a régis egyszerűsége világos jelöl annak, hogy az egységes Olaszország nemcsak papiron létezik, hanem él a valóban s halad.

A szép szobrokkal, emlékoszlopokkal el látott terek pedig a nemzeti érületről gondoskodnak.

Itt a «Pratta Vittorio Emanuele» az ország felszabadítójának colossális szobrával! Maga a hős emberfeletti nagyságban magas márványtalapzaton körötte egy lelánczolt — s egy a lánczát szétépő oroszian mellette a nőakkal, a szabadság lealázását s feltámadását jelképezi.

Majd a «Giardino Garibaldi» a nemzetönzetlen hősenek bronzszobrával. A szobor különben egyszerűségével lep meg bennünket. Ott áll a hős egy természetes sziklának támaszkodva, melyből forrás bugyog elő, balkezét kabátja nyilasába dugva, jobbában séta palczávali Hátul egy őrtálló katoná, szintén bronzból.

De hány, meg hány szobor!...

Hogy a néppel megismerkedhessünk, vegyűljünk csak közéjük.

Lépten-nyomon bűsítő italokat, édességeket arulnak, közben hangosan kínálgatva a csigákat, halakat, köztük az osztrigát. S az olasz ember szeret nyalázkodni! — Minden Osberia Trattoria telve vendégekkel, a kik élvezettel szürsölgetik a savanykás «Gazzosa» vagy élvezik a Birsa di Drehera-t. S ha bebetetődik egy-egy csigaárus, mindenik vesz magának osztrigát vagy mast egy-egy «oldor»-ért s olyan józúen eszi, hogy bárki is megkivánja tőlük, azonban egy-kettőnek az élvezése után csak jobb szereti nézni a többieket.

Napokig járhatunk, kelhetünk a városban s mégis úgy érezzük magunkat, mintha akkor léptünk volna be először s olyan nehezen mondunk bucsut neki, mikor oda kell hagynunk s mikor már eltűnt szemünk elől, akkor is elmerengve rebejük: Addio bella Venezia! Addio bella Venezia!

A ki Olaszországba utazik, abban a hitben él, hogy mindent, ami tanulmányozásra érdemes, egyedül Rómában fog találni. Pedig csalódik, mert nemcsak maga Róma, a romba dőlt birodalomnak elpusztíthatlan emléke, nemcsak magában Rómában találkozunk ezeres emlékekkel, nagy szellemek örök alkotásaival, hanem az egész Olaszországban. Sőt nem is kell keresnünk, lépten-nyomon, mezőkön, pusztaságokon, elrejtett helyeken mintegy elibünk akadnak. S ha már a szabadban így találunk velök, mennyi kincset, mennyi drágaságot rejthetnek akkor magukban a városok, melyeken átmevünk s melyeknek a legtöbbje nem épen kicsinylendő multtal dicsekszik.

Pádua! Ferrara! Bologna! Firenze! A legkiválóbbak azok közül az olasz városok közül, melyek a középkorban annyira felvirágoztatták a kereskedelmet, elősegítve ezáltal az ország anyagi jólété, de atkos politikájokkal annyira tönkretéve annak belső erejét, s aláaknázza annak függetlenségét. Nemcsak az ország, hanem az egész világ háláját biztosíták maguknak azért a munkáért és áldozatokért, amelyet ők és fiaik tettek a rennaissance korában.

A tudományak és művészetnek mindegyik mintegy csarnoka s kincses háza s méltó lépcsők Rómába, majd Nápolyba!

Paduában meglep bennünket a «circulus Statuarum» mintegy 80—70 szobrával, mindannyian a város fiai vagy nagyemberei. Érsekek, püspökök, professzorok egytől-egyig olyanok, kik életökkel segítettek a classicus világ hőmályos kódéól elővarázsolni a mindent átalakító — nem! gyökerestől újateremtő renaissance napját.

Paduanak méltó szomszédja a hatalmas erősséggel ellátott Ferrara. A vár egyik, nyugatra néző erkélyes szobájában tartózkodott egyideig Garibaldi. Most márványtábla jelöli emlékét.

Folyt. köv.

KÖZGAZDASÁG.

Utánzásra méltó példa. Megyénk s városunk főispánja Dégenfeld József gróf, a ki magánéletében a legjobb, legtakarékosabb gazdáink egyike, nemrég gyarapította birtokainak számát, megvevén örök áron a geszterédi uradalmat. Átvette természetesen a bekebelezett terhekkel együtt, melyek meglehetősen súlyos feltételűek. Első gondja volt ezen nagykamatu tartozásokat sokkal olcsóbb s minden tekintetben előnyösebb törlesztéses kölcsönökre konvertálni, azon igen helyes nézetből indulván ki, hogy míg a súlyos feltételű, nagy kamatu pénz csakugyan igazi teher a birtokosra, mely utóvégre is anyagi romlását idézheti elő, addig az olcsó, törlesztéses kölcsön inkább a jövedelmező beruházás s jellegével bír, mert az ily kölcsönt az észszerűen, intenzív gazdálkodás módszerrel kezelt föld jövedelméből — hacsak valamely rendkívüli termelési csapás nem éri — nemcsak jatsva kifizetheti úgy, hogy a gazda meg sem érzi, de még fölöslege is maradhat.

Ismerve a pénzüviszonyok mai helyzetét, tudta, hogy e czéliből hiába fordul pénzüviszonyaink legelőkelőbbjeihez, mert ezek a pénzüviszonyok folytán, a mostani áramlat közben, az amugy is eléggé magassákkal a birtokosok — magassákkal a birtokosok — meletti.

Hanem fordult a tíz év óta fennálló, a maga nemében egyetlen és legnagyobb üzletkörrel dicsekvő «Ingatlan- és Jelzálog-Forgalmi Intézet»-hez (Budapest, VI. váczk körut 39.), amely intézet a konvertálást a lehető legrövidebb idő alatt sikerrel megejtette, oly válságos időben, amidőn pénzüviszonyaink törlesztéses kölcsönöket egyáltalán nem szavaznak meg, kereszttulvitte annélkül, hogy az időközben felemelt kamatot utánna kellett volna pótolnia.

Tette ezt intő példaul nagy és kisbirtokú gazd társainak, mert helyes gondolkozásánál fogva igen jól tudja, hogy egy főispánnak nemcsak a közéletben, de minden tettében, gazdálkodásában, magánviszonyaiban is, bölcspéldaadással kell előjárnia s így ezen cselekedetével utbagazította földbirtokostársait és hasonló cselekvésre buzdítván azt az érzélmel keltette bennök, hogy nem kell elcsüggedniök, mert a rossz pénzüviszonyok daczára van még segítség, ha ők is ahoz az intézethez fordulnak, a hová ő fordult.

Az őszi vásár eredménye. Lezajlott az őszi vásár is. De nem úgy, mint az érdekeltek remélték. Tudvalevőleg az őszi vásár az iparosokra nagy fontosságú, mert ilyenkor van pénze a földművelő közönségnek és ilyenkor szerzi be szükségletét. A vásárnak főképp az időjárás ártott, mert vissza tartotta

a vidéket. Már vásár előtt megkezdődött a kedvezőtlen időjárás, hideg, jeges eső, — amely bizony nagyon sok vidéket visszatartott. Hej pedig régen és sokan várták már. Várták a serésvásárt is, de az nem felelt meg a várakozásnak. eredménye a következő: sertés kevés felhajtás s vételkedv szintén gyér; kan sertés 40—60 frt, kocza (anya) 20—50 frtig, süldő 1 évesig 17—20 frtig. Szarvasmarha felhajtott 9200, eladatott 3360 drb. és pedig jármos ökör (terka) 230—245 frtig, magyar fajú tinó két éves 90—140 frtig, három éves 120—160 frt. 4 éves 160—220 frtig. Bivaly 140—200 frtig. Ló és csikó felhajtott 2660, eladatott 1104 drb. Igásló 70—270 frt, kocsiló 230—440 frt, hátszó 350—650 frtig, levágásra 35—60 frtig, Csikók 1 évesig 35—100 frtig 2 évesig 60—140 frtig, 3 évesig 90—200 frtig. 4 évesek 130—220 frtig.

A galicziai takarékpénztár pöre. Lembergi távirati tudósítás szerint a galicziai takarékpénztár pörének legközelebbi tárgyalásán S z c z e p a n o w s k i vadlott folytatóság kihallgatása során beismeri, hogy hivatalnokai a nafta-vállalatok jövedelmezőségét illetően nem tájékoztatták mindig helyesen a tényállásról, és hogy egész ügykezelése általában nem volt nagyon pontos és észszerű. A naftatelepek üzemének jövedelme csak névleges volt és alig fedezte a beruházásokat. Könyveit nem vezették azzal az áttekintéssel, a mint nagyobb ipari vállalatok könyveit vezetni kell. Hogy Zima igazgató olyan nagyon érdeklődött Szczepanowski üzletei iránt, annak az az oka hogy Zima ellenőrizni akarta az üzlet menetét és meg akart győződni róla, hogy indokolt-e az a hitel, a mit a takarékpénztár a vadlóttnak nyújtott. A Polkó-féle szabadalmazott hordók gyártására való budapesti részvénytársulati gyár alapításával kapcsolatos ügyekre áttérve, beismeri a vadlót, hogy a szabadalom megszerzése 100.000 frtba került, de semmit vagy csak nagyon keveset jövedelmezett. A gyár részvényei semmit sem érnek.

Budapesti gabonatözsde.

Okt. 11.

A készáruüzlet hivatalos árjegyzései a következők

Búza	kilo	Ár 100 kg.		kilo	100 kilogramm ára	
		frtól	frtig		frtól	frtig
Bánsági	76	8.15	8.25	80	08.75	08.90
	77	8.25	8.35	81	08.75	08.90
	78	08.35	08.45	82	—	—
Tiszavidéki	79	08.40	08.55	81	08.75	08.80
	76	8.15	8.35	80	08.75	08.90
	77	8.25	8.45	81	—	—
Pestvidéki	78	08.35	08.55	82	08.70	08.75
	79	08.50	08.65	—	—	—
	79	8.20	8.30	80	08.70	—
Fehérmegyei	76	8.30	8.40	81	08.70	00.80
	78	8.40	8.50	82	8.70	—
	79	08.45	08.60	—	8.70	—
Bácskai	76	8.40	08.30	80	00.00	—
	77	8.45	8.40	81	00.00	—
	78	8.40	08.60	82	—	—
Északmag	79	8.45	08.60	—	—	—
	78	8.50	8.55	80	—	—
	79	8.55	8.65	81	—	—

	Min. hekt.-ben	Arkilogram
Rozs elsőrendű	uj 70—72	6.55 6.65
» másodrendű	—	6.40 6.50
Árpa takarmánynak	» 60—62	6.— 6.20
» égetni való	» 62—64	5.70 5.90
» serfözdei	» 64—66	6.60 7.—
Zab	» 39—41	5.35 5.45
Tengeri bánsági	uj —	5.10 5.30
» más nemű	» —	0.00 0.—
Repce bánsági	—	11.30 11.80
Öles	—	4.80 5.10

Sertésvásár.

Kőbányai sertéspiacz. Okt. 11. Magyar elsőrendű Öreg nehéz (paronként 400 kgm felült) — kr. Közép pönt 300—400 kg. sulyban — kr. 320 kilog sulyban. Fiatal közép (paronként 251—320 kg. 43—44 kr. Fiatal könnyű paronként 240 kg. sulyban 44—44½ krig. Szerbiai: Nehéz pönt 260 kg. sulyban 42—42½ krig.

Sertéselészám: 1899. évi okt. hó 9. napján volt készlet 37805 darab, okt. 10. felhajtott 211 drb, 1899 okt. 10-en elszállított 734 db. 11-ára maradt 37.282 db. A hizott sertésüzlet irányzata lanyha.

Párizs — nélkülözhető!

Még mindig vannak emberek, akik abban a nézetben vannak, hogy minden Párizsból való gyártmány elsőbbséggel bír a bonif gyártmányok felett. Hogy e föltevés mennyire gyalgó, csak nemrég bizonyította be ismét egy híres vegyész, kimutatván, hogy a szalicilt tartalmazó francia szájvizek a fogakat pusztítják. Ezek a savak ugyanis feloldják az emberi fognak alkotó részét képező mészsót és az elmaradhatatlan eredmény az, hogy a fogak széthullanak. Az a szájvíz, amely igazán fertőtlenítő erővel bír, a nélkül, hogy a fogakat a legkevésbé is megtámadná, a Kosmin. Ez beveszi magát a foghús nyákhártyáiba s emellett üdítően hat és kellemes szájízű idész elő.

Egy palack 1 frt, sokáig eltart, kapható gyógyszerárakban, jobb drogua- és illatszertárakban. Vezérképviselőség: E. Skriwan Bécs IX. Müllnergasse 5. — Nagybani raktár Budapesten Török Józsefnél.

CSARNOK.

Miről regél a malom.

Regény.

Sudermannról. (5.)

— Folytatás. —

Még három perc — s ott a falu vége. — Ott a templom. — Az ócska épület megint kopottabb lett!

— De a sötét fenyők ugyanazokat a melódiákat susogják, a mézet a konfirmáció napján a fülebe zsongtak. — Balra a vendéglő, — ejnye ni! új nagy kaput kapott és az ablakok előtt nagy tükör-üvegek állanak, mérges vörös és arzenikumzöld folyadékokkal telve. Az öreg »korona« korcsmáros halad a korral!

Ez a mellékut — a folyóhoz vezet. — Milyen bizalmasan fénylik a régi zsupfédél az egerbokraon át, milyen hófehéren virágozik a cseresznye a kertben.

— Isten hozott! Isten hozott! Hogy ide zug a távolból a régi, mohtól fedett zsilip.

János még jobban hátratólta fején a sapkát és még előkeltebben lép.

A földek, melyek az uttól jobbra és balra elterülnek, mind a malomhoz tartoznak. Jobbra rozs van vetve, mint rendezen, — de balra, ahol eddig burgonya termelt, most kert van, itt spárgaagy áll, ott cukor borsó fut fel ösztövére karóra.

A hosszú virágágyak között, mint egy öt lépésnyire a kerítéstől dolgozik meghajolva egy nyulánk buja leányalak. Ki lehet az? Ugyan a malomhoz tartozik-e? Talán egy új cseléd? — Ah nem, ahhoz nagyon rendes és tisztá, ahhoz a cipője finom, kőtenye nagyon könnyed és a kendő, mely oly festőileg körítfejét, nagyon gyolcs volna. — Csak az arczát lehetne meglátni!

Most felnéz! Ezer kartács! — remek kis teremts. Hogy ég gömbölyded arca, hogy villognak sötét szemei, hogy hajlanak egymásra csókra termelt sikkai!

— A mikor őt meglátja, abba hagyja a munkát és erősen ránéz a nő.

— Jó napot! — szól János zavartan igazgatva sapkáját. — Nem tudja otthon van a molnár?

— Igen, ottbón van! — és merőn nezi a fiut.

— Mit akarhat ez tőlem? — gondolja, küzdve szégyenlősségével és minthogy Berlinből jöven; oka van magát kipróbált udvarlónak tartani, most kötelessége, hogy a kerítéshez menjen és a leánnyal lehetőleg szóba ereszkedjen.

— Nos, mindig csak szorgalmasan? — kérdező, de csak azért, hogy kérdezzen valamit, zavarában hajusza végét pödörgeti. — Uhlánus, most szedd össze magad!

— Igen, mindig csak szorgalmasan! — felel minden gondolkodás nélkül a nő, mialatt a fiu arczába néz, aztán hirtelen felemeli

karját s ujjait meresztve, mintha mind az öttel rá akarna mutatni, hangos nevetéssel kiáltja:

— Hiszen maga a János!

— Igen, én... én az vagyok — dadogja bámulva. — Es maga?

— Én az ő felesége vagyok!

— M... mjt? Maga... a Márton...

Hm! — És komolykodó méltósággal bölintgat, míg szeméből majd kitör a bamiesség. — Hiszen maga olyan, mint egy kis leány!

— Bizony nem is rég még az voltam!

A kerítés két oldalánál állanak és egyre nézik egymást. Az asszony megtörli földes kezét könyvében és a kerítés hasadékán át nyújtja.

— Isten hozta sógor.

János meg fogja a feléje nyújtott kezét, de hallgat.

— Sógor, haragszik rám? Kérde és hamisan János szemébe nevet.

János most nem tehet egyebet, zavartan nevet és azt dadogja.

— Haragudni, én, ah!

— Azt hittem, mondá s ujjával megrevegetve a fiut hozzá teszi: Csak merjen rám haragudni! Erre állát bele szoritja gallérijába s könyű kacajban tör ki.

— Ah, de furcsa maga! — mondja János bátrabban.

— Én furcsa? Soha! Menjen csak tovább, én bemegyek addig és ki hívom Mártont.

Arra megindul az asszony, majd hirtelen állva marad, mutató ujját orra hegyére teszi és így szól:

— Várjon csak, én átmegek magához!

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

H. Sámson. Tudósítónk nevét nem árulhatjuk el, csak a sajtóbírósnak előtt. Tetsék megcáfolni a közlemény állítását s mi örömmel adunk a czáfolatnak helyet. Addig azonban igazságnak kell vennünk, hogy a h. sámsoni előjáróság csak úgy uszik a hiperlojalitásban, mint például a székesfevárosé. Pedig nehezen hisszük, hogy a h. sámsoniak ilyenféle érdeméről tudomást vegyenek — Bécsben. A 10 kros belyeggel tessék rendelkezni, különben jótékony czélra fordítjuk.

Ügynökök

és

Magán személyek,

kiknek ösmerettséjük van, egy mindenütt nélkülözhetetlen, ujonnan szabadalmazott csiikk arusítására, kerestetnek egy új gyári czég által, a mely czég magas jutalékok esetleg biztos fizetést nyújt. Ajánlatok intézendők: Klimesch Co. Prag 1134—II.

Szőnyegek,

Linoleum, viasszos vásznak,

Butorszövetek,

Gyapju és csipke függönyök,

Ágy és asztalterítők,

Flanel takarók,

nagy választékban kaphatók

Szabó Lajos Fiai czégnél

Debreczen.

Üzleti könyvek nagy raktára.

HOFFMANN és KRONOVITZ

 KÖNYVNYOMDÁJA

DEBRECZEN, a főpostával szemben.

Ajánlkozik:

nyomtatványok elkészítésére,

kereskedők, gyárosok és iparosok részére.

Levélpapír czégnomással

1000 drb. 3 frt 50 krtól feljebb.

Levélborték czégnomással

1000 drb. 2 frttól feljebb.

Monogrammal ellátott

Lakadalmi és báli meghívók.

Eljegyzési kártyák

 nagyon olcsón.

Névjegyek

Tánczrendek

Számlák

Jegyzékek

Üzletjegyek

Körlevelek

Árjegyzékek

Müsorok

Zárszámadások

Evi jelentések

Dombornyomásu galvanizált remek

 reklam falragaszok.

Pinczérszámlák, bor és sörczimkék.

Menu kártyák a legdiszesebb kivitelben.

Regények, elbeszélések, költemények.

Tudományos és szakmunkák előállítása.

Rovatos ivenk, tabellák.

Részvények, szelvények.

Elsőbbségi kötvények, értékpapírok.

Diszesen kiállított étlapok.

 igen mérsékelt árak mellett.

Ruggyanta bélyegzők igen olcsón.